

Hver fjerde flytter i plejebolig uden partneren

Af Jens Baes-Jørgensen, jjr@kl.dk - Analyse: Niels Henning Bjørn, KL's Analyse og Makro
Bragt i KL's online medie Momentum 3. marts 2021

Pårørende

Ny Momentum-undersøgelse viser, at 27 procent af indflytterne i en plejebolig har en partner, der ikke flytter med. Det er især presset på grund af sygdomme som demens, der gør det nødvendigt, at den ene flytter i plejebolig, uden den anden følger med. En svær situation for begge, som stiller særlige krav til personalet.

Når vi flytter sammen med vores livs udkårne, er det med drømmen om at blive gamle og leve sammen, indtil døden skiller os ad. Men en del ældre ender med at bo hver for sig i livets sidste år, fordi den ene partner bliver så syg og svækket, at det er nødvendigt at flytte i plejebolig, uden at partneren følger med.

Ifølge en ny Momentum-analyse er det hele 27 procent af indflytterne i plejeboliger, der har en partner, som ikke flytter med. Analysen har set på 11.553 indflytninger i plejebolig i 84 kommuner i 2019, og heraf er det altså 3.093, der flytter ind, uden at partneren følger med. Den største andel af indflytterne – 68 procent – er enlige, mens par, der flytter sammen ind i plejeboligen, udgør 5 procent.

For Ulla Skjødt, lektor på sygeplejerskeuddannelsen på professionshøjskolen Absalon, er der ingen tvivl om, at det er en ekstra sårbar situation, når den ældre flytter i plejebolig, uden at partneren følger med. "Begge parter har jo typisk en høj alder og færre ressourcer, for når man bliver visiteret til plejebolig, så skal man have omfattende brug for pleje. Samtidig er den pårørende ofte mindst lige så udsat som partneren, der flytter i plejebolig, fordi der typisk har været et langt forløb, hvor de har taget ansvar for rigtig mange arbejdsopgaver", siger Ulla Skjødt.

Hun forklarer, at det for mange er en barsk oplevelse, da de har lovet deres mand eller kone, at de aldrig skal flytte hver for sig, og så alligevel ikke kan holde til det mere. "I mange tilfælde handler det om svært demente, som typisk ikke forstår, at han eller hun skal afsted, så selve flytningen kan nemt komme til at virke som et overgreb for den pårørende. Mange får værgemål og begynder at tage beslutninger på sin ægtefælles vegne. Så både den ene og anden part kan komme til at føle sig efterladt og overladt til sig selv", siger Ulla Skjødt.

Ifølge Momentums analyse er gennemsnitsalderen for indflyttere på plejehjem godt 80 år, når det gælder mænd og kvinder i parforhold, mens de enlige kvinder i gennemsnit er 85 år.

I Ældre Sagen nikker seniorkonsulent Nina Bruun genkendende til problematikken i, at det ofte er for-

bundet med rigtig megen skyldfølelse og skam over ikke længere kunne klare tingene selv, når man er med til at beslutte, at ens partner skal i plejebolig.

"Men der er også megen kærlighed i at vælge at sende sin partner i plejebolig, fordi de så kan få hjælp af professionelt personale, som kan håndtere opgaverne, og den pårørende derved kan få lov til at være pårørende igen i stedet for plejer. Hvis ikke man gør det, kan man ende med at stå med to syge, fordi det er så stor en belastning for den pårørende," siger Nina Bruun og giver nogle eksempler:

"Hvis din ægtefælle lider af demens og har en aggressiv og udadreagerende adfærd, så er det ikke dig, der skal håndtere de konflikter, ligesom det er svært at hænge sammen, hvis man ofte skal ud og lede efter sin ægtefælle, fordi denne går hjemmefra. Her skal der professionelt personale til. Så selvom beslutningen giver skyldfølelse, er der også en lettelse over at få lov til slippe en lille smule af ansvaret," siger Nina Bruun.

Momentums analyse viser, at de mandlige indflyttere i plejeboliger i højere grad end kvinderne kommer fra ægteskaber/parforhold. Det gælder 43 procent af mændene og kun 17 procent af de kvindelige indflyttere i plejeboliger.

Glidende overgang kan lette processen

I Hillerød tager man på hjemmebesøg, når en borger har sagt ja til en plejebolig, og her oplever plejecenterleder på Ålholmshjemmet Kirsten Gosvig også en kæmpe sorg hos de ægtefæller, der må sende deres ægtefælle i plejebolig. Her har fleksible daghjemspadser vist at give en bedre proces frem mod indflytningen.

"Det giver en mere glidende overgang fra at bo sammen at starte med en plads i de fleksible daghjemspadser, hvor vi aftaler, hvad det enkelte ægtepar har brug for, og til at man til sidst flytter ind i plejeboligen. Nogle starter op med en dag om ugen, andre med flere dage om ugen, og nogle slutter med fem dage om ugen", siger Kirsten Gosvig.

Daghjemspadserne minder om et dagcenter, men en væsentlig forskel er, at det er den raske ægtefælle, der bringer personen frem og tilbage, og på den måde får man skabt en kontakt og kan i god tid tage

nogle snakke om, at det kan ende med indflytning. "Det gælder især tankerne om stadig at være gift, selvom man ikke bor sammen. Vi snakker om, at de kan komme, alt det de vil, og fordelene er, at vi tager alt det, der er svært, som at stå op om natten, hjælpe med den personlige hygiejne, hvor konflikterne jo tit opstår, mens de kan have alt det gode. De kan også tage den syge med hjem eller med i byen, hvis de har lyst. Vi får det blødt lidt op og kan tale om, at man stadig har et parforhold, men på nogle lidt andre præmisser, fordi der er en sygdom, der blander sig," siger Kirsten Gosvig.

Det er dog ikke kun de pårørende, der får noget ud af timerne på dagcenteret, da den sygdomsramte også får en form for netværk.

"Selvom de ikke kan sidde og snakke med hinanden om det, så kan de spejle sig i andre, der har det på samme måde, og det skaber en empati mellem dem. Der er for eksempel en anden forståelse for, at man kan spilde maden og have problemer ved andre ting, end hvis de går ind i en flok, hvor alle andre raske,

og man er alene med sin demenssygdom", siger Kirsten Gosvig.

Hun oplever også, at det for mange af borgerne i dagtilbud er en glidende overgang til plejeboligen, fordi de bliver dårligere og dårligere, som tiden går. "Så når vi nærmer os snakken om plejebolig, så er det ikke helt så slemt, hverken for den ene eller den anden, for de er vant til at komme i huset. Og når de så på et tidspunkt flytter ind, bliver forskellen, at de nu får aftensmad og bliver og sover. På den måde går det også mere roligt, og samarbejdet med familien er også lettere, fordi de er vant til at komme i huset".

Pårørende hårdt ramt

Lektor på sygeplejerskeuddannelsen på professionshøjskolen Absalon Ulla Skjødt er heller ikke i tvivl om, at der i høj grad er brug for at drage omsorg for begge partnere, selvom kun én flytter ind.

"Det er utrolig følsomt, og der kan nemt opstå konflikter, for eksempel hvis plejepersonalet ikke gør

det, som den pårørende synes, de skal gøre. Så det kan være mere kompliceret at drage omsorg, når man skal give slip på sin ægtefælle. Det kræver meget konduite og forståelse i den omsorg, som skal ydes,« siger Ulla Skjødt.

Hun påpeger, at det derfor er vigtigt med en stærk faglig ledelse, der kan skabe en fælles kurs for, hvordan man tager sig af indflytterne og deres pårørende. Ligesom de skal sikre, at plejepersonalet har den relevante viden om demens og den sorg, der er forbundet med, at den ene i et parforhold må flytte i plejebolig.

I Ældre Sagen peger seniorkonsulent Nina Bruun på, at det er vigtigt at holde sig for øje, at der ikke er nogen opskrift, der passer på alle.

”Vi har både eksempler på pårørende, som kommer på besøg tre gange om dagen og er med ved alle måltider, og andre som kommer sjældnere og vurderer, at det er det, som passer dem bedst. Det er nødt til at bero på den enkelte situation at finde den vej, der passer bedst til ens situation og slippe skyldfølelsen”, siger Nina Bruun.

I den forbindelse kan det være godt for de pårørende at finde ligesindede og dele deres svære tanker med. Det kan ske i pårørendegrupper eller online som Ældre Sagens netværk for pårørende på Facebook. Hun efterspørger samtidig, at endnu flere kommuner får ansat pårørendevejledere.

At de pårørende og deres besøg spiller en stor rolle, er kun blevet yderligere understreget af coronakrisens besøgsrestriktioner, forklarer Nina Bruun.

”Det er jo den kære og nære relation, man pludselig er afskåret fra, og vi får desværre mange grimme historier om, at de ældre har trukket sig ind i sig selv i ensomhed, sorg og savn. Så der skal ikke herske nogen tvivl om, at en fortsat relation til de pårørende har rigtig stor betydning for trivslen.”

Kirsten Gosvig plejecenterleder på Ålholmehjemmet i Hillerød Kommune forklarer, at man netop har valgt at placere alle kommunens fleksible daghjemsplasser i Ålholmehjemmet, så man kan skabe et fællesskab.

”Vi har derfor også påske- og julefrokoster med ægtefæller, hvor vi har nogle rigtig hyggelige stunder, som er med til at bygge netværk op. Der er bare nogle ting, som vi andre tror, vi forstår, men vi forstår dem måske alligevel ikke helt, fordi vi ikke selv har prøvet det. Hvis man sidder ved siden af en anden ægtefælle, som faktisk har prøvet det, så får man pludselig en anden snak”, siger Kirsten Gosvig og tilføjer, at man desuden har kurser for ægtefæller og børn af demensramte, som kører på tværs af hele kommunen.

Hun forklarer samtidig, at selvom beslutningen om, at ens partner skal i plejebolig, er hård, så hjælper det også den pårørende.

”De har jo mistet deres eget liv, fordi det hele går op i at passe ægtefællen. Så bare det, at de pludselig får deres nattesøvn igen, giver et andet overskud og syn på livet. Samtidig giver det dem også rigtig meget værdi, at de begynder at snuse til, at de faktisk godt kan få et liv ud over deres ægtefælle. Og det er jo ikke fordi, de ikke vil deres ægtefælle. Det er bare en situation og et vilkår, som man skal finde ud af at begå sig i”, siger Kirsten Gosvig.